

**בצלאל
אקדמיה
לאמנות ועיצוב
ירושלים**

המחלקה לאמנות

סדנה רעיונית – מקור, העתק וניכוס באמנות

מרצה: הדס קידר

שעות אקדמיות 60

ני"ז 4

סמסטר א

יום שלישי

בשעה 11:00 – 14:00

תמצית הקורס

הסדנה חוקרת סוגיות הקשורות למעמד עבודת האמנות בהקשר של מקור, העתק, התחזות, חיקוי, ניכוס, זיוף וכו' בנסיון לעסוק ולחשוף את מערכות היחסים המורכבות שכרוכות בפרקטיקה המוזיאלית. התפישה המקובלת בהשוואת יצירות אמנות מקוריות לזיופים והעתקים שלהן היא שהמקור עדיף תמיד מבחינת איכותו; הוא יפה והרמוני יותר ביחס ליצירות הנלוות. מעשה הזיוף נחשב כפסול מבחינה ערכית ותוצאותיו בהכרח "מכוערות", משום שהזיוף לא יוכל להשתוות לאמן שיצירתו אותנטית. הגישה להעתקה שאינה בכוונה פלילית אמנם מתונה יותר, אך ההערכה לתוצאותיה דומה; גם התלמיד, או המעריץ המעתיק את יצירות האמן המקורי, לא יוכלו להגיע לאיכותן. האמנם?

הסדנה בוחנת את הגישה הזו, הן מבחינת עצם המעשה, הן מבחינת התוצאות. האם זיוף שתוצאותיו גורמות לצופה הנאה אסתטית, בין אם הוא מודע להונאה ובין אם לא, הוא בהכרח מעשה מכוער? האם עלינו לשפטו לפי הכוונה או לפי התוצאה? למשל, מסתמן כי הזיופים גורמים לשינוי בשוק האמנות; לאחר שהתברר כי נפוצים בו זיופים של אמנים מבוקשים, שמחירי עבודותיהם האמירו וסייעו ליצירת "בועה", נבלמה עליית המחירים. וכך, בזכותם של מעשים פסולים מתגבשת מגמה חיובית יותר. בחינה מדוקדקת של זיופים "איכותיים" מגלה כי לא תמיד הם נופלים בוירטואוזיות שלהם מהיצירות המקוריות של האמן שאחריו הם מתחקים. לעתים נתקשה להבחין בין מקור לזיוף, בגלל רמת ביצוע גבוהה.

האם כאשר מתבררת זהותה של יצירה מסוימת כבלתי אותנטית היא מאבדת בעינינו לא רק את הילתה אלא גם את חינה ויופייה? מה לגבי העתקים? במאות הקודמות נהגו להכין הדפסים בעקבות יצירות מופת במדיה אחרת. הרצון לחקות את היצירות המקוריות גרם להתפתחות מהירה של טכניקות ההדפס. הדפסים אלו נחשבו לירודים, אך לאחרונה זכו לעדנה ולהערכה מחודשת, מבחינת איכותם הטכנית וחשיבותם ההיסטורית, כמתעדי יצירות

שעקבותיהן אבדו. האם ההתבוננות השונה מזכה אותם גם בהערכה אחרת בהקשר האמנותי? ומה עם העתקי יצירות באותה המדיה, הדומים למקור כמעט לגמרי? האם הידיעה שמדובר בהעתקים, לעתים מבית המלאכה של האמן המקורי, גורעת מיופיים? שאלות אלו מביאות אותנו אל סוגיית הערכת האמנות, ואל השאלה העקרונית מיהו בר-הסמכה המסוגל להבחין לא רק בין מקור לחיקוי, אלא גם ביופי אותנטי ונושא משמעות.

מטרות הקורס

1. התנסות בסוגיות מרכזיות הנוגעות למעמד עבודת האמנות בהקשר של מקור, העתק, התחזות, חיקוי, ניכוס, זיוף תוך בחינת המנגנונים התרבותיים, הכלכליים התומכים במעשים על המנעד בין המעשה החוקי ללא חוקי.
2. הכרה בהבדל בין הכוונה והתוצאה של עבודת אמנות, ועמידה על המורכבות של קשר בין מערכת השיקולים ביצירת אמנות לשיקולים המעורבים בשוק האמנות.
3. פיתוח מיומנויות אינטלקטואליות של ניתוח יצירות אמנות וטקסטים תיאורטיים.
4. הבנה עמוקה של שיח האמנות על רבדיו השונים – בין הטקסט לקונטקסט לפרשנות.

תוצאות הלמידה

בסיום מלא ומוצלח של הסטודיו, יוכלו הסטודנטים.ות:

1. לדעת לקרוא ולפרש יצירת אמנות ולבודד היבטים תיאורטיים, מעשיים וכלכליים.
2. לאסוף, לבודד ולעבד נתונים העולים מיצירת האמנות, ועל בסיסם לבחור גישה ביקורתית שתאתגר את יצירת האמנות - על היבטיה השונים.
3. לשלוט בגוף הידע שנקרא שיח אמנות ולהבין את שדה ההשפעות על שיח האמנות מתחומי הסוציולוגיה, משפט, כלכלה, גיאוגרפיה ועוד.
4. לתקשר את התובנות שנאספו מתוך הקורס בצורה פשוטה ובהירה.

שיטות הוראה

הרצאות פרונטאליות.

אופן חישוב הציון

70% - נוכחות והשתתפות פעילה (בכל מקרה, אין להחסיר יותר מ-3 שיעורים בסמסטר).
30% - הגשה.

רשימת קריאה / ביבליוגרפיה:

Sir Charles Lock Eastlake, *Methods and Materials of Painting of the Great Schools and Masters*, Longman, Brown, Green and Longmans, 1847, Chapter VIII, Examination of Vassari's Statements respecting the Invention of Van Eyck, (pp.219 – 268)

Frank Arnau, *Three Thousand Years of Deception in Art and Antiques*, Jonathan Cape, 1961, Introduction

Mark Jones, *Fake? The Art of Deception*, exhibition catalog, British Museum, 1990, Rewriting History (pp.59 - 78)

Benjamin Buchloh, Rosalind Krauss, Alexander Alberro, Thierry de Duve, Martha Buskirk and Yve-Alain Bois, *The Duchamp Effect // Conceptual Art and the Reception of Duchamp*, October, Vol.70, January 1994: <https://booksc.org/ireader/37100199>

Mosquera, Gerardo, *Stealing from the Global Pie: Globalization, Difference and Cultural Appropriation*, Art Papers 21, no. 2, 1997, (pp.12 – 15)

Paul Duro, *The lure of Rome: the academic copy and the Académie de France in the nineteenth century*, in *Art and the academy in the nineteenth century*, edited: Rafael Caardoso Denis, Colin Trodd, Manchester University Press, 2000, (pp.130 - 149)

Francis M. Naumann; Thomas Girst, *Aftershock: The Legacy of the Readymade in Post-War and Contemporary American Art*, The Burlington Magazine, Vol. 145, Issue 1207, 2003

Aviva Briefel, *The Deceivers: Art Forgery and Identity in the Nineteenth Century*, Cornell University Press, 2006, Chapter Two: Imperfect Doubles: The Forger and the Copyist, (pp.19 – 52): <https://booksc.org/ireader/27150565>

Thierry Lenain, *Art Forgery: The History of a Modern Obsession*, Reaktion Books, 2011, Chapter One: The Symptoms of an Obsession, (pp.13 - 45): <https://booksc.org/ireader/80547269>

Elizabeth Mix, *Appropriation and the Art of the Copy*, Choice, Volume 52, No. 9, May 2015

Copies in the Academy: <https://ala-choice.libguides.com/c.php?g=372675&p=2518682>

Fakes and Forgeries: <https://ala-choice.libguides.com/c.php?g=372675&p=2518895>

Copying as Activism: <https://ala-choice.libguides.com/c.php?g=372675&p=2518895>

Copying as Homage Post-1960: <https://ala-choice.libguides.com/c.php?g=372675&p=2566571>

Miguel de Cervantes, *The History of Don Quixote, Volume II*, first published 1616: <https://www.gutenberg.org/files/5946/5946-h/5946-h.htm>

Samuel Sachs II, *Fakes and Forgeries*, Minneapolis Institute of Arts, 1973

- Rona Goffen , David Streadman, *Copies as Originals: Translations in Media and Techniques*, exhibition catalog, Princeton University Art Museum, 1974
- Alfred Moir, *Caravaggio and His Copyists (Monographs on Archaeology and Fine Arts)*, NYU Press, 1976
- Oliver Impey, *Chinoiserie: the impact of Oriental styles on Western art and decoration*, Oxford University Press, 1977
- Rosalind E. Krauss, *The Originality of the Avant-Garde and Other Modernist Myths*, The MIT Press, 1985
- Albert Bolme, *The Academy and French Painting in the 19th Century*, Yale University Press, 1986
- Dean Larson, *Studying with the Masters: Lessons from Rubens, Velazquez, Turner, Degas, Monet, Sargent, Matisse*, Watson-Guptill, 1986
- Ian Haywood, *Faking it: Art and the politics of Forgery*, St. Martin's Press, 1987
- Cornelia Homburg, *The Copy Turns Original: Vincent van Gogh and a new approach to traditional art practice (OCULI: Studies in the Arts of the Low Countries)*, 1996
- Deborah Root, *Cannibal Culture: Art, Appropriation, And The Commodification Of Difference*, Routledge, 1996
- Carl Goldstein, *Teaching Art: Academies and Schools from Vasari to Albers*, Cambridge University Press, 1996
- Stephan Bury, *Artists' Multiples*, Ashgate, 2001
- Zadie Smith, *The Autograph Man*, Vintage, 2003
- Thomas Deane Tucker, *Derridada: Duchamp as Readymade Deconstruction*, Lexington Books, 2009
- Henk Tromp, *A Real Van Gogh: How the Art World Struggles with Truth*, Amsterdam University Press, 2010
- James O. Young, *Cultural appropriation and the arts*, Blackwell Publishing, 2010
- Anita Moskowitz, *Forging Authenticity: Giovanni Bastianini and the Nneo-Renaissance in Nineteenth-Century Florence*, The University of Chicago Press, 2018
- F for Fake*, dir. Orson Welles, Criterion, 1975